

*В.І. Татарінцев, кандидат геолого-мінералогічних наук,
заступник директора – керівник відділу експертизи алмазів
E-mail: tat@gems.org.ua*

*Державний гемологічний центр України
вул. Дегтярівська, 38–44, Київ, 04119, Україна*

Криваві алмази Росії. Росія узурпує владу в Кімберлійському процесі

DOI: [https://doi.org/10.53036/2022-1-2\(107-108\)-1](https://doi.org/10.53036/2022-1-2(107-108)-1)

Стаття містить аналітичний огляд проблем, пов'язаних з фінансуванням військової агресії рф проти України за рахунок так званих конфліктних, або кривавих, алмазів, пов'язаних з діяльністю Кімберлійського процесу (КП), та роллю рф у КП. Вона відображає власну думку автора, а також Державного гемологічного центру України щодо пошуку правових механізмів ізоляції рф у КП і не претендує на науковість.

Ключові слова: криваві алмази, Кімберлійський процес, Міжсесійна зустріч Кімберлійського процесу.

У базовому документі Кімберлійського процесу (далі – КП) [1] – сертифікаційній схемі КП (далі – ССКП) [2] міститься визначення, що таке конфліктні алмази: «CONFLICT DIAMONDS means rough diamonds used by rebel movements or their allies to finance conflict aimed at undermining legitimate governments, as described in relevant United Nations Security Council (UNSC) resolutions insofar as they remain in effect, or in other similar UNSC resolutions which may be adopted in the future, and as understood and recognised in United Nations General Assembly (UNGA) Resolution 55/56, or in other similar UNGA resolutions which may be adopted in future», що перекладається українською [переклад автора] як «КОНФЛІКТНІ АЛМАЗИ – необроблені алмази, які використовуються повстанськими рухами або їх союзниками для фінансування конфлікту, спрямованого на підірив законних урядів, як описано у відповідних резолюціях Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй (РБ ООН) у тій мірі, якою вони залишаються, або в інших подібних резолюціях РБ ООН, які можуть бути прийняті в майбутньому, і як це розуміється і визнається в Резолюції 55/56 Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй (ГА ООН) або в інших аналогічних резолюціях ГА ООН, які мо-

жуть бути прийняті в майбутньому». Неофіційно, але часто їх називають ще *криваві алмази*.

У російськомовній версії ССКП сайту КП [3] термін «CONFLICT DIAMONDS» перекладено як «АЛМАЗЫ ИЗ ЗОН КОНФЛИКТОВ». Так саме він значиться у низці російськомовних версій резолюцій ГА ООН та нормативних документів рф. Вважаємо, що такий переклад не є правильним. Терміни «конфліктні алмази» і «алмази із зон конфліктних» не ідентичні за змістом, і це є принциповим, оскільки алмази у тлумачному розумінні терміну «конфліктний» можуть бути добуті у зовсім неконфліктних зонах і стати конфліктними залежно від обставин у будь-яких зонах, у будь-яких країнах. До того ж, як тоді перекладати популярний термін «blood diamonds» («криваві алмази») – «алмази із зон крові»? Це – абсурд.

У нещодавно опублікованій нами статті на сайті Соціальної відповідальності ювелірної галузі корпорації «Rapaport» [4] було показано, що, незалежно від визначення терміну «конфліктні алмази» в ССКП, російські алмази повністю відповідають поняттю «криваві алмази», може, навіть не меншою мірою, ніж коли вони слугували причиною створення міжнародного органу КП.

Від дня повномасштабного вторгнення рф в Україну (24 лютого цього року) всього за чотири місяці російські солдати з надзвичайною жорстокістю знищили тисячі ні в чому не винних беззбройних мирних жителів України, зокрема, сотні дітей, згвалтували велику кількість жінок і молодих дівчат. Понад мільйон громадян, у тому числі понад тисячу дітей, насильно вивезено в депресивні райони сходу рф. За офіційними відомостями Президента України станом на кінець червня, рф випустила по Україні близько 2000 ракет (https://t.me/V_Zelenskiy_official/2274), в тому числі більше 600 з території Білорусі. Російські вояки повністю зруйнували багато міст (Буча, Ірпінь, Маріуполь та ін.), зробивши їх непридатними для проживання. Щоб приховати від громадськості свої звірства, вони швидко ховають сотні людей у братських могилах, спалюють трупи у пересувних крематоріях і нахабно брешуть, що всі ці звірства – справа рук українських націоналістів. Особливий верх цинізму представляє урядовий документ рф – указ президента путіна від 18.04.2022 № 215 про присвоєння військовій бригаді, яка воювала в Бучі у березні 2022 року, почесного звання «Гвардійська» за «массовый героизм и отвагу, стойкость и мужество, проявленные личным

составом бригады в боевых действиях по защите Отечества и государственных интересов в условиях вооруженных конфликтов» [5]. Масові катування, згвалтування, вбивства ні в чому не винних цивільних людей, повальне мародерство та грабежі були зведені урядом рф у заслуги та доблесть російських солдатів. При цьому сам термін «мародерство» в рф законодавчо декриміналізували.

У доповіді науковця бельгійського дослідного інституту IPIS Ганса Меркета (Hans Merket) «Російські алмази та війна в Україні» [6] достовірно показано, що у фінансуванні війни рф проти України беруть участь російські алмази, які добуває найбільший у світі виробник алмазів – російська компанія АЛРОСА. За рік вона продає на міжнародному ринку сировинних алмазів на суму більше ніж 4,5 млрд доларів США. Суттєва частина цих коштів зраховується до державного бюджету рф, звідки фінансується війна в Україні. Протягом багатьох років АЛРОСА безпосередньо платила значні суми для підвищення боєздатності російських підводних човнів, зокрема, фінансувала створення човна «АЛРОСА» [7], який у 2014 році брав участь у захопленні Криму і зараз проходить модернізацію. Г. Маркет також написав, що бельгійська газета HLN опублікувала заяву про те, що АЛРОСА може сприяти виробництву ядерної зброї в Росії. Ці підозри були засновані на тому факті, що АЛРОСА отримала ліцензію на видобуток, переробку та зберігання урану в 2008 році, а також уклала партнерську угоду з російським ядерним агентством «Росатом».

АЛРОСА працює під керівництвом Сергія Іванова. Його батько, як повідомлялось британською газетою «The Guardian» [8], є особою, наближеною до путіна, колишнім міністром оборони рф, генерал-полковником КДБ.

АЛРОСА має значну долю в алмазних родовищах деяких африканських країн, зокрема в Анголі [9] і Зімбабве [10], та намагається розширити свій вплив у ЦАР і Малі, де російська приватна військова компанія «Вагнер» бере участь у бойових діях і контролює всі ключові питання у сфері захисту представників влади, причетних до порушень прав людини, сексуальних зло-

чинів та переслідувань мирних жителів [11, 12, ін.].

Термін «конфліктні алмази» виник у 1990-х роках за часів збройних конфліктів, існувавших на територіях низки африканських країн, насамперед таких, як Ангола, Демократична республіка Конго, Ліберія та С'єрра-Леоне. За матеріалами Інформаційного центру ООН [13], найбільш значна частина операцій з такими алмазами здійснювалася місцевими ліванськими торговцями, які живуть у Західній Африці і для яких торгівля цими алмазами ще починаючи з 1950-х років була основою «ліванського» бізнесу і сферою підпільних політичних дій. У таємних торгових операціях з нелегально добутими алмазами були задіяні терористичні організації типу Аль-Каїди, повстанські рухи, окремі мафіозні структури, а також агентські структури відомої корпорації «Де Бірс», російської мафії тощо. Докладна інформація з аналізом проблеми окремо по кожній з вищезазначених країн міститься, зокрема, в огляді [14]. За часів громадянських війн у цих країнах загинуло внаслідок кривавих дій з алмазами більше 2 млн цивільних людей, ще більше отримали каліцтва та/або були змушені покинути свої домівки й опинитися у злиднях. Конфліктні алмази потрапляли з цих країн на світовий ринок, як правило, контрабандним шляхом.

Сьогодні визначення терміну «конфліктні алмази» у ССКП («використовуються повстанськими рухами для фінансування конфліктів, спрямованих на піддрив законних урядів») вважається занадто вузьким і таким, що потребує суттєвого перероблення, що пропонувалось найбільш активним наглядачем КП Коаліцією громадянського суспільства (Civil Society Coalition, CSC), Всесвітньою алмазною радою (World Diamond Council, WDC) та багатьма іншими організаціями світу, за думкою яких воно має включати насильство не тільки з боку повстанців, а й з боку державних органів стосовно мирних громадян, які заважають можновладцям здобувати багатство для задоволення приватних інтересів, зокрема, шляхом незаконного контролю, хабарництва, оподаткування, вимагання та порушення міжнародного гуманітарного права тощо [15, 16, ін.].

Останні 12 років на Пленарних зустрічах КП щорічно відбувається дискусія з редефініції терміну, але кожний рік вона не досягає консенсусу і блокується з боку рф, Зімбабве, ПАР, Індії, Китаю та їхніх «друзів». Особливої уваги у ЗМІ це питання набуло після свавілля поліції та військових з боку уряду Зімбабве на алмазному родовищі Маранге у 2009 році [17–19, ін.]. Йшлося про вбивства урядовими військовими підрозділами більше 200 робітників родовища, побиття робітників, застосування до них примусової праці, а також масової контрабанди алмазів, оминаючи правила КП. Однак Зімбабве не позбавили членства у КП. При цьому ця країна на Пленарному засіданні КП 2021 року за поданням рф обрана як заступник Голови КП у 2022 році та має бути Головою КП у наступному 2023 році.

Алан Мартін з організації Партнерство Африка – Канада (Partnership Africa Canada) на засіданні WDC висловив значуще резюме: «Саме визначення конфліктних алмазів підриває здатність КП робити рішучі дії у разі неприйнятної і кримінальної поведінки; виносити осуд, вимагати виправлення та, якщо потрібно, виключати країну» [17].

Державний гемологічний центр України, як національний орган КП, також не стоїть осторонь від дискусійних питань КП. У цьому році вони набули для України особливого значення у зв'язку з війною рф проти нашої країни. Наприкінці червня цього року (20-24.06.2022) ДГЦУ в особі директора Ткаленка А., заступника директора Татарінцева В. і радника директора Зуєва М. взяв участь у Міжсесійній зустрічі КП у м. Касане (Ботсвана) та обговоренні пропозицій щодо можливих шляхів ізоляції рф у рамках діяльності КП.

Напередодні зустрічі у травні місяці ДГЦУ звернувся до Голови КП офіційним листом з пропозицією включити до порядку денного зустрічі питання щодо агресії рф проти України, керуючись необхідністю захисту інтересів нашої держави, а також захисту основних цілей та завдань КП – сприяння миру, безпеці і сталого розвитку. Таку саму пропозицію офіційно висловив ряд країн-учасниць КП, які переймаються подіями в Україні, – США, Великобританія, ЄС, Канада, Австралія та наглядач КП CSC. Проте Голова КП пан Jacob Thamage

прислухався до протилежної пропозиції, висвітленої у листах рф, Білорусі, Киргизії, ЦАР та Малі, які запропонували не включати це питання до розгляду на зустрічі КП. Останні висловили свою позицію майже однаковими словами про те, що наміри України є політично вмотивованими, не стосуються діяльності КП і містять деструктивні підходи, які погрожують цілісності КП. За приватною інформацією агентства Reuters, Китай також приєднався до групи, пов'язаної з рф в рамках КП, висловивши підтримку рф під час зустрічі.

Основні тези, які запропонував ДГЦУ для обговорення на зустрічі, такі:

1) *Позачергове обговорення питань перегляду визначення «конфліктні алмази» в базовому документі КП – ССКП.*

2) *Відсторонення рф від головування у Комітеті з участі та головування (СРС) та Комітеті з правил і процедур (СРР) КП.*

3) *Повна ізоляція рф і Білорусі від КП на час агресії цих держав проти України.*

Пропозиція щодо першого питання містила включення до конфліктних тих алмазів, під час добування яких та торгівлі ними застосовується насильство, навіть якщо вони не пов'язані з будь-якими повстанськими рухами, але при цьому відбуваються збройні конфлікти, у фінансуванні яких беруть участь алмази, видобуті країною-агресором. Залишення визначення без змін означає, що рф ніяким чином не порушує мінімальні вимоги ССКП і (формально) повністю відповідає ним. З іншого боку, порушення мінімальних вимог ССКП має стати беззаперечним приводом для призупинення участі країни у КП.

Саме позачергове обговорення питання є важливим з огляду на те, що торішній Голова КП заступник міністра фінансів рф О. Моїсєєв відхилив пропозиції ряду країн щодо перегляду визначення «конфліктний алмаз» і зазначив на Пленарній зустрічі КП 2021 року в Москві, що тема перегляду передана на опрацювання Голові КП 2022 року (Ботсвані), який має підготувати її до розгляду під час чергового циклу перегляду ССКП, що відбудеться у 2023 році під головуванням Зімбабве. Після Зімбабве найбільш вірогідним Головою КП буде ОАЕ (станом на сьогодні тільки вони подали відповідну заяву). Бот-

свана, Зімбабве та Китай підтримують рф в усіх питаннях КП, що залишає мало сподівань на прогрес прийняття зазначеної пропозиції.

Пропозиція щодо другого питання стосувалась приведення складу Комітетів КП у відповідність до пункту 7 статті 2.2 Адміністративного рішення КП 2017 року «Chairmanship of Kimberley Process Working Bodies», в якому йдеться про те, що головування країни у таких органах КП має бути призупинено, якщо вона знаходиться під санкціями ООН. РФ знаходиться під такими санкціями, зокрема, відповідно до резолюції Генеральної Асамблеї ООН ES-11/1 від 2 березня 2022 року «Агресія проти України», яка гостро засуджує росію та її вторгнення в Україну. На цю пропозицію, яка направлена на виконання рішень КП, рф зухвало відповіла на ім'я Голови КП, що вона «и впредь в полной мере будет способствовать развитию механизмов работы комитетов КП под председательством России». Голова КП не поставив ніяких перепон головуванню рф у зазначених комітетах. Своєю бездіяльністю він пішов на повіді в рф.

Пропозиція щодо третього питання є основною та найважливішою для України. Підґрунтям для неї стало таке:

Преамбула до ССКП [2] містить програмні принципи, на яких ґрунтується прийняття цього документа. Зокрема, в останньому абзаці преамбули чітко сказано, що учасники рекомендують прийняти положення ССКП «ВИЗНАЮЧИ, що **державний суверенітет повинен повністю поважатися** і слід дотримуватися принципів рівності, взаємної вигоди та консенсусу».

У листопаді 2002 року у швейцарському місті Інтерлакені головами міністерських делегацій 37 країн, в тому числі рф, шляхом підписання Інтерлакенської декларації [20] під егідою ООН була затверджена ССКП. РФ голосувала за прийняття цього документа і, зокрема, за зобов'язання майбутніх членів КП не порушувати державний суверенітет інших країн-учасниць КП.

РФ і Білорусь не дотримуються програмних принципів ССКП, здійснюють агресію стосовно України, порушують державний суверенітет України і, отже, не відповідають вимогам ССКП. Підписи рф на міждер-

жавних договірних документах та зобов'язаннях нічого не значать.

Поняття агресії викладено в резолюції Генеральної Асамблеї ООН від 14.12.1974 № A/RES/3314. Воно стосується, зокрема, такого:

Стаття 3

«Будь-які з наступних дій, незалежно від оголошення війни, кваліфікуються як акт агресії:

b) бомбардування збройними силами держави території іншої держави або використання будь-якої зброї державою проти території іншої держави;

f) дії держави щодо дозволу використовувати свою територію, яку вона надала в розпорядження іншої держави, для вчинення акту агресії проти третьої держави»;

Стаття 5

«1. Жодні міркування будь-якого характеру, чи то політичні, економічні, військові чи інші, не можуть служити виправданням агресії».

2. Агресивна війна є злочином проти міжнародного миру. Агресія породжує міжнародну відповідальність».

Враховуючи те, що всі рішення КП приймаються консенсусом і питання вилучення рф і Білорусі з лав учасників КП на черговій Пленарній зустрічі КП (листопад 2022 року), безсумнівно, будуть заблоковані цими країнами, ДГЦУ також запропонував доповнити преамбулу ССКП такими словами:

«Також визнаючи, що принцип консенсусу не стосується питань виключення країни зі складу учасників КП, яка не вважає державний суверенітет будь-якого іншого учасника КП, що вирішується прямим голосуванням країн-учасниць КП на основі більшості думок».

Усі тези ДГЦУ були підтримані вищезазначеними союзниками України (США, Великобританія, ЄС, Канада, Австралія, CSC), але цинічно відкинуті рф за пособництвом Голови КП (Ботсвані), який навіть не дозволив не тільки ставити питання України до порядку денного зустрічі, а й обговорювати їх у позапрограмний час.

CSC розкритикувала КП за його «мовчання» щодо вторгнення рф в Україну. У підсумковій промові Міжсесійної зустрічі КП координатор CSC пан Michel Yoboué зіставив КП з кораблем, який втратив руль і тоне.

Агентство Reuters у своїй ремарці від 16.06.2022 («Найбільший виробник Росії зриває перевизначення конфліктних алмазів» [21]) процитувало слова представниці Європейської комісії Маріки Лаутсо-Муньє (Marika Lautso-Mousnier) про те, що «бездія підірве довіру та цілісність Кімберлійського процесу не лише як механізму запобігання конфліктам, а й як механізму регулювання торгівлі».

На зустрічі КП посол України в Ботсвані Любов Абравітова (див. фото) заявила, що російські алмази «спонсують убивства» в Україні [22].

Поняття «криваві алмази» нині стало суттю алмазів, які виробляє рф і які прямо чи приховано продаються учасникам КП.

Відповідно до теми виконаного аналізу можна зазначити, що пропозиції ДГЦУ не залишились поза увагою міжнародної ювелірної спільноти. Так, керівник відділу новин відомого американського ювелірного порталу «JCK» Rob Bates (за участю заступника директора ДГЦУ В. Татарінцева, який є координатором з питань КП від України) 19 травня цього року на сайті JCK розмістив відповідне повідомлення «Ukraine Wants Russian Diamonds Labeled "Conflict"» («Україна хоче позначити російські алмази як "конфліктні"», <https://www.jckonline.com/.../ukraine-russian-diamonds.../>).

Сьогодні США, Великобританія, Канада, Нова Зеландія і Багами ухвалили санкції проти російської компанії АЛРОСА та торгівлі російськими алмазами. Частково до них також приєдналась Бельгія. Проте багато лазів залишається неперекритими через відсутність міжнародної координації. По-перше, санкції поширюються лише на необроблені алмази. А коли вони ограновані в третій країні, наприклад, в Індії, де гранується близько 93 % усіх добутих у світі алмазів, вони вже не потрапляють під санкції і вільно надходять на ринок. По-друге, рф веде переговори (та торгує) з низкою країн щодо продажу алмазної сировини не за долари США, а за інші валюти, наприклад, євро, рупії, юані та рублі, що слугує механізмом обходу банківських обмежень SWIFT.

Фото. Дипломат України (посол у Південній Африці, Ботсвані і Мозамбіку) Любов Абравітова разом з Головою КП паном Jacob Thamage (м. Касане, Ботсвана) [22]

У звіті IPIS [6] наголошується, що останніми роками все більше уваги приділяється відстеженню джерела алмазів на ринку. Цьому сприяє технологія алмазного блокчейну, що бурхливо розвивається (відстеження руху алмазів від місця їх видобутку до кінцевого споживача у вигляді ювелірних виробів), яку впровадили такі відомі компанії, як «De Beers», WDC, Гемологічний інститут Америки (GIA), Всесвітній алмазний центр Антверпена (AWDC), швейцарська Gübelin Gem Lab та деякі інші алмазодобувні і гемологічні організації світу.

Таким компаніям і лабораторіям є сенс докласти зусиль, щоб допомогти виділити і вилучити алмази російського походження зі світової торгівлі, а також провести роз'яснювальну роботу зі споживачами, щоб вони не купували алмази, які можуть бути пов'язані з фінансуванням війни та вбивствами людей в Україні. Найкращий спосіб зробити це – купувати лише ті прикраси з алмазами, які мають документально підтверджене походження, яке доводить, що вони були видобуті відповідно до правил КП, але не в рф чи африканських родовищах, які належать рф. За іронією долі сама російська компанія АЛРОСА запровадила технологію алмазного блокчейну одразу після «De Beers».

Зрозуміло, що заборона на торгівлю російськими алмазами у короткостроковій перспективі може поставити під загрозу багато робочих місць в Індії та Бельгії у сфері торгівлі алмазами та їх огранювання, але давайте врахуємо слова президента України Володимира Зеленського під час виступу за відео-

зв'язком у Бельгійському федеральному парламенті (<https://www.youtube.com/watch?v=HrRGURaqerK>), що «мир коштує набагато більше, ніж алмази». Більше того, зусилля щодо підвищення прозорості та відстежуваності в діамантовій і ювелірній промисловості зроблять цей бізнес набагато сильнішим і принесуть значні вигоди для алмазного сектора загалом у довгостроковій перспективі.

Хочеться вірити, що більшість споживачів, які носять прикраси з діамантами, дбають про те, щоб на дорогих діамантах не було крові українських громадян, убитих і закатованих російськими солдатами.

Ця віра є мрією, але сучасна реальність інша. Особливо чітко та жорстко відізвався щодо діяльності КП відомий в усьому «алмазному світі» фахівець Мартін Рапапорт, який опублікував у журналі «Рапапорт» статтю під заголовком «Що нам робити з кривавими алмазами? Криваві алмази – це алмази, залучені до фізичних тортур. Так, вони існують. Ви їх купуєте та продаєте?» [23].

Стаття стосувалась переважно WDC, а також нищівної критики КП, але вона є цілком актуальною для України щодо ставлення КП до проблеми кривавих алмазів. Нижче наведено кілька цитат з цієї статті.

«КП є основною силою, що просуває продаж та розповсюдження кривавих алмазів. Він сертифікує криваві алмази як законні. Криваві алмази із сертифікатами КП мають прямий та легкий доступ до центрів торгівлі та гранування алмазів. Криваві алмази КП змішуються із законними алмазами і продаються споживачам. Гроші, які потім виплачують за ці криваві алмази, сертифіковані КП, також стають законними. КП – це брудний чорний хід алмазного ринку. Це пральна машина для брудних алмазів та брудних грошей».

«Заперечення ролі КП у легалізації кривавих алмазів є нечесним, неприйнятним, неетичним та зовсім неправильним. Це йде врозріз з усім пристойним, за що бореться наша професія».

«Визначення конфліктних алмазів обмежено алмазами, які фінансують громадянську війну. До них не входять алмази, пов'язані з порушеннями прав людини, такими як тортури, згвалтування чи наведення у рабство. Використання таких термінів, як "безконфліктний", для позначення того, що алмази непричетні до порушень прав людини, вводить в оману, є нечесним і неетичним».

«Урядовці заробляють і відмивають мільйони доларів від продажу кривавих алмазів, сертифікованих КП».

«Безперервний потік кривавих алмазів у ланцюжок поставок алмазів жахає мене і змушує сумніватися в законності нашої торгівлі алмазами».

Остання (Міжсесійна) зустріч країн-учасниць КП, яка відбулася 20-24 червня 2022 року в Ботсвані, довела справедливості тверджень Рапатора і поглибила розуміння того, що КП нині не здатна перешкоджати глобальному поширенню кривавих алмазів, особливо алмазів російського походження.

За підсумком зустрічі ДГЦУ дійшов висновку, що зміни у діях (бездіяльності) КП та коригування тексту ССКП мо-

жуть стати можливими лише через відповідні Резолюції ГА ООН.

Жодні заклики до керівництва КП щодо захисту основних цілей та завдань КП – сприяння миру, безпеці та сталого розвитку – не мають ніякого сенсу, доки у складі учасників КП є рф, яка по суті є хазяїном КП.

Безпрецедентна агресія рф проти України має стати поштовхом для ООН, щоб, зрештою, розпочати давно обговорювану реформу КП та позбутися рф у КП. Ситуація, яка склалася на сьогодні, потребує екстраординарного рішення ООН.

Використані джерела

1. Татаринцев В.І. Кімберлійський процес: докладно для українських учасників алмазного ринку. Частина І. *Коштовне та декоративне каміння*. 2019. № 1 (95). С. 23-27.
2. KIMBERLEY PROCESS CERTIFICATION SCHEME. URL: <https://www.kimberleyprocess.com/en/kpcs-core-document> (дата звернення: 28.06.2022).
3. Схема сертификации Кимберлийского процесса. URL: <https://www.kimberleyprocess.com/en/kpcs-document-ru> (дата звернення: 28.06.2022).
4. Tatarintsev V. Blood Diamonds of Russia. 23.04.2022. URL: <https://sr.rapaport.com/wp-content/uploads/2022/04/Blood-Diamonds-of-Russia-21.04.2022.pdf> (дата звернення: 28.06.2022).
5. Указ Президента рф від 18.04.2022 № 215. URL: <https://normativ.kontur.ru/document?moduleId=1100&documentId=300374> (дата звернення: 28.06.2022).
6. Hans Merket. Russian diamonds and the war in Ukraine. April 2022. URL: https://ipisresearch.be/wp-content/uploads/2022/04/20220404_Russian-diamonds-and-the-war-in-Ukraine.pdf (дата звернення: 28.06.2022).
7. Алмазная субмарина и Украина. *Вестник АЛРОСА*. № 4 (213), апрель 2014. С. 15. URL: <https://dropdoc.ru/doc/231922/-pdf-3-mb-> (дата звернення: 28.06.2022).
8. The Guardian. Sat 19 Mar 2022. Jewellery industry accused of silence over Russian diamonds. URL: <https://www.theguardian.com/world/2022/mar/19/jewellery-industry-accused-of-silence-over-russian-diamonds> (дата звернення: 28.06.2022).
9. IDEX, May 10, 2022. Conflicting Reports on Impact of Sanctions on Angola's Diamonds. URL: <http://www.idexonline.com/FullArticle?Id=47621> (дата звернення: 28.06.2022).
10. Vast Resources Still Hopes to Mine Marange Diamonds. URL: <http://www.idexonline.com/FullArticle?Id=47616> (дата звернення: 28.06.2022).
11. ООН: Инструкторы ЧВК Вагнера из России запугивают жителей ЦАР. URL: <https://www.dw.com/ru/oon-instruktory-chvk-vagnera-iz-rossii-zarugivajut-zhitelej-car/a-59652351> (дата звернення: 25.06.2022).
12. В ЕС заявили о контроле ЧВК Вагнера над безопасностью в ЦАР. URL: <https://www.rbc.ru/politics/13/01/2022/61e030f29a79472ceb6f4430> (дата звернення: 13.01.2022)
13. Інформаційний центр ООН. URL: http://www.africana.ru/unic/041026_illicit_diamonds_unic.htm (дата звернення: 28.06.2022).
14. Контрабандные алмазы и гражданские войны в Западной Африке: сводный реферат 1999-2002. URL: <http://corruption.rsuh.ru/magazine/5-1/n5-13.html> (дата звернення: 28.06.2022).
15. KP Fails to Expand Conflict-Diamond Definition. Nov 24, 2019. *Rapaport News*. URL: <https://www.diamonds.net/news/NewsItem.aspx?ArticleID=64404&ArticleTitle=KP%2bFails%2bto%2bExpand%2bConflict-Diamond%2bDefinition> (дата звернення: 28.06.2022).
16. Belgium's EC Resolution on Kimberley Process Addresses Human Rights. URL: <https://www.diamonds.net/News/NewsItem.aspx?ArticleID=46165>
17. Кімберлійський процес сохранил определение конфликтных алмазов. *Rough&Polished*. 24.12.2012. URL: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:y9AooHijCQUJ:https://www.rough-polished.com/ru/expertise/71423.html+&cd=4&hl=ru&ct=clnk&gl=ua> (дата звернення: 28.06.2022).
18. Так добывают алмазы «на крови». *Новые известия*. 6 ноября 2009. URL: <https://newizv.ru/news/society/06-11-2009/221624-tak-dobyvajut-almazny-na-krovi> (дата звернення: 28.06.2022).
19. Зимбабве: Кімберлійський процес на грани краха. URL: <https://www.hrw.org/ru/news/2011/06/28/243383> (дата звернення: 28.06.2022).
20. Interlaken declaration of 5 november 2002 on the Kimberley process certification scheme for rough diamonds. URL: <https://www.kpcivilsociety.org/wp-content/uploads/2019/10/KP-InterlakenDeclaration-KPCS-1102.pdf> (дата звернення: 28.06.2022).
21. Reuters. Johannesburg. June 16, 2022. Top producer Russia thwarts move to redefine 'conflict diamonds'. URL: <https://www.reuters.com/markets/commodities/top-producer-russia-thwarts-move-redefine-conflict-diamonds-2022-06-16/> (дата звернення: 28.06.2022).
22. IDEX Newsroom. June 27, 2022. Russian Diamonds Sponsor Killings. URL: <http://www.idexonline.com/FullArticle?Id=47741> (дата звернення: 28.06.2022).
23. Martin Rapaport. What Should We Do About Blood Diamonds? Blood Diamonds are diamonds involved in physical torture. Yes, they exist. Are you buying and selling them? *Rapaport Magazine*. 22.04.2022. URL: <https://www.diamonds.net/Magazine/Article.aspx?ArticleID=68452&RDRIssueID=222> (дата звернення: 28.06.2022).

References

1. Tatarintsev V. Kimberley Process: Details for Ukrainian Diamond Market Participants. Part I. *Precious and decorative stones*. 2019. № 1 (95). P. 23–27.
2. KIMBERLEY PROCESS CERTIFICATION SCHEME. URL: <https://www.kimberleyprocess.com/en/kpcs-core-document> (accessed: 28.06.2022).
3. Kimberley Process Certification Scheme. URL: <https://www.kimberleyprocess.com/en/kpcs-document-ru> (accessed: 28.06.2022).
4. Tatarintsev V. Blood Diamonds of Russia. 23.04.2022. URL: <https://sr.rapaport.com/wp-content/uploads/2022/04/Blood-Diamonds-of-Russia-21.04.2022.pdf> (accessed: 28.06.2022).
5. Decree of the Russian Federation president dated April 18, 2022 No. 215. URL: <https://normativ.kontur.ru/document?moduleId=1100&documentId=300374> (accessed: 28.06.2022).
6. Hans Merket. Russian diamonds and the war in Ukraine. April 2022. URL: https://ipisresearch.be/wp-content/uploads/2022/04/20220404_Russian-diamonds-and-the-war-in-Ukraine.pdf (accessed: 28.06.2022).
7. Diamond submarine and Ukraine. *Bulletin of ALROSA*. No. 4 (213), April 2014. P. 15. URL: <https://dropdoc.ru/doc/231922/-pdf-3-mb-> (accessed: 28.06.2022).
8. The Guardian. Sat 19 Mar 2022. Jewellery industry accused of silence over Russian diamonds. URL: <https://www.theguardian.com/world/2022/mar/19/jewellery-industry-accused-of-silence-over-russian-diamonds> (accessed: 28.06.2022).
9. IDEX, May 10, 2022. Conflicting Reports on Impact of Sanctions on Angola's Diamonds. URL: <http://www.idexonline.com/FullArticle?Id=47621> (accessed: 28.06.2022).
10. Vast Resources Still Hopes to Mine Marange Diamonds. URL: <http://www.idexonline.com/FullArticle?Id=47616> (accessed: 28.06.2022).
11. UN: Wagner PMC instructors from Russia intimidate residents of the Central African Republic. URL: <https://www.dw.com/ru/oon-instruktory-chvk-vagnera-iz-rossii-zapugivajut-zhitelej-car/a-59652351> (accessed: 25.06.2022).
12. The EU announced the control of PMC Wagner over security in the Central African Republic. URL: <https://www.rbc.ru/politics/13/01/2022/61e030f29a79472ceb6f4430> (accessed: 13.01.2022)
13. UN Information Center. URL: http://www.africana.ru/unic/041026_illicit_diamonds_unic.htm (accessed: 28.06.2022).
14. Smuggled Diamonds and Civil Wars in West Africa: A Consolidated Abstract 1999-2002. URL: <http://corruption.rsu.ru/magazine/5-1/n5-13.html> (accessed: 28.06.2022).
15. KP Fails to Expand Conflict-Diamond Definition. Nov 24, 2019. *Rapaport News*. URL: <https://www.diamonds.net/news/NewsItem.aspx?ArticleID=64404&ArticleTitle=KP%2bFails%2bto%2bExpand%2bConflict-Diamond%2bDefinition> (accessed: 28.06.2022).
16. Belgium's EC Resolution on Kimberley Process Addresses Human Rights. URL: <https://www.diamonds.net/News/NewsItem.aspx?ArticleID=46165> (accessed: 28.06.2022).
17. The Kimberley Process retained the definition of conflict diamonds. Rough&Polished. 24.12.2012. URL: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:y9AooHijCQUJ:https://www.rough-polished.com/ru/expertise/71423.html+&cd=4&hl=ru&ct=clnk&gl=ua> (accessed: 28.06.2022).
18. This is how diamonds are mined "on blood". *Novyie Izvestiya*. November 6, 2009. URL: <https://newizv.ru/news/society/06-11-2009/221624-tak-dobyvajut-almazny-na-krovi> (accessed: 28.06.2022).
19. Zimbabwe: The Kimberley Process is on the brink of collapse. URL: <https://www.hrw.org/ru/news/2011/06/28/243383> (accessed: 28.06.2022).
20. Interlaken declaration of 5 november 2002 on the Kimberley process certification scheme for rough diamonds. URL: <https://www.kpcivilsociety.org/wp-content/uploads/2019/10/KP-InterlakenDeclaration-KPCS-1102.pdf> (accessed: 28.06.2022).
21. Reuters. Johannesburg. June 16, 2022. Top producer Russia thwarts move to redefine 'conflict diamonds'. URL: <https://www.reuters.com/markets/commodities/top-producer-russia-thwarts-move-redefine-conflict-diamonds-2022-06-16/> (accessed: 28.06.2022).
22. IDEX Newsroom. June 27, 2022. Russian Diamonds Sponsor Killings. URL: <http://www.idexonline.com/FullArticle?Id=47741> (accessed: 28.06.2022).
23. Martin Rapaport. What Should We Do About Blood Diamonds? Blood Diamonds are diamonds involved in physical torture. Yes, they exist. Are you buying and selling them? *Rapaport Magazine*. 22.04.2022. URL: <https://www.diamonds.net/Magazine/Article.aspx?ArticleID=68452&DRIssueID=222> (accessed: 28.06.2022).

В.И. Татаринцев, кандидат геолого-минералогических наук, заместитель директора – руководитель отдела экспертизы алмазов. E-mail: tat@gems.org.ua

*Государственный геммологический центр Украины
ул. Дегтяревская, 38– 44, Киев, 04119, Украина*

*Кровавые алмазы России.
Россия узурпирует власть в Кимберлийском процессе*

Статья содержит аналитический обзор проблем, связанных с финансированием военной агрессии РФ против Украины за счет так называемых конфликтных, или кровавых, алмазов, связанных с деятельностью Кимберлийского процесса (КП) и ролью РФ в КП. Она отражает собственное мнение автора, а также Государственного геммологического центра Украины относительно поиска правовых механизмов изоляции РФ в КП и не претендует на научность.

Ключевые слова: кровавые алмазы, Кимберлийский процесс, Межсессионная встреча Кимберлийского процесса.

*V. Tatarintsev, Ph.D. (Geol.), Deputy Director – Head of the Diamond Grading Department
E-mail: tat@gems.org.ua*

*State Gemmological Centre of Ukraine
38– 44 Deghtyarivska Str., Kyiv, 04119, Ukraine*

*Blood diamonds of Russia.
Russia is usurping power in the Kimberley Process*

The article contains an analytical overview of the problems related to the financing of the military aggression of the Russian Federation (RF) against Ukraine at the expense of the so-called conflict or blood diamonds associated with the activities of the Kimberley Process (hereinafter - KP), and with the RF role in the KP. It reflects the author's own opinion, as well as that of the State Gemmological Centre of Ukraine regarding the search for legal mechanisms for the isolation of the RF in the KP, and does not pretend to be scientific.

Keywords: blood diamonds, Kimberley Process, Intersessional meeting of the Kimberley Process.